

Чеботарьов В. А.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії,
маркетингу та підприємництва
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В ДОНЕЦЬКІЙ ТА ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ

Дослідженню стану та розвитку агропродовольчого комплексу України присвячувалося безліч наукових праць, серед яких ґрунтовні роботи вітчизняних вчених І. Гончаренко, М. Дорош-Кізим, В. Чеботарьова та інших [1; 2; 3]. Проте, проблеми розвитку сільського господарства, харчової та переробної промисловості в старопромислових регіонах України, тим більш, в період військових дій на цих територіях, тільки починають ретельно опрацьовуватися.

Наразі всі галузі в Донецькій і Луганській областях знаходяться під впливом факторів, що сформувалися за останні 4 роки через військовий конфлікт на Донбасі (хоча і різною мірою).

У структурі сільськогосподарського виробництва областей майже 75% займає рослинництво, решта – тваринництво. Частка особистих підсобних господарств – ОПГ (за винятком вирощування зернових та технічних культур) становить від 70 до 96%.

Інтерв'ю-опитування, що були нами особисто проведені практично в усіх районах Луганської області та Бахмутському районі Донецької області, показали наступне. Сучасний стан ведення господарства в ОПГ, як основного постачальника сільськогосподарської продукції в Донецькій і в Луганській областях такий: 1-2 корови, 2-3 свині (а іноді – навіть і до 30 голів), вівці-кози – 20-30 голів, птиця від 50 до 100 голів, 10-50 бджолосімей у розрахунку на 1 господарство. Вся продукція ОПГ збувається на місцевих локальних ринках.

Фермерські господарства (площа оброблюваної землі в яких від 50 га до 6000 га) переважно господарюють в рослинництві (зернові і технічні культури). Більшість господарств відрізняється сировинної спрямованістю. Продукція малого і середнього бізнесу (МСБ) на 75% споживається в рамках самих областей і тільки 25% постачається за їх межі.

Останнім часом найбільшого зростання в регіоні зазнали такі підгалузі рослинництва, як: вирощування зернових і технічних культур та садівництво й вирощування ягідних культур, а серед підгалузей тваринництва – свинарство.

Проведений аналіз показав, що в певній мірі аграрна галузь адаптувалася до нових умов, тобто вже можемо говорити про проходження до 2016 р. нижньої точки спаду виробництва.

У Донецькій області практично по всіх підгалузях рослинництва досягнуто приросту обсягів виробництва (від 101 до 118%); в 2016 р. вперше намітилося збільшення поголів'я свиней (на 37% до попереднього року; в 2017 р. підвищувальна тенденція продовжилася). У 2016 р. Луганська область за темпами зростання продукції сільського господарства стала лідером в Україні (118,7%) та вийшла на рекордні для себе обсяги виробництва зерна - 1млн. 247 тис. тон; валовий обсяг виробництва продукції склав 4790,0 млн. грн. (в цінах 2010 р.).

Крім цього, намітилася тенденція щодо збільшення обсягів поставок продукції на експорт, реконструкції об'єктів виробничої інфраструктури (елеваторів у Новоайдарі та Білокуракиному) і підприємств харчової промисловості (насамперед, МСБ з виробництва м'ясопродуктів у Лисичанську, Сватівському та Троїцькому районах).

У Донецькій же області найбільш динамічно інвестиційна діяльність здійснюється великим бізнесом.

Характер і тенденції розвитку агросектору визначають, і будуть визначати в середньостроковій і довгостроковій перспективах, агрохолдинги.

У Луганській області активну діяльність ведуть «Агротон» (до 90 тис. га землі) та «Нібулон» (близько 20 тис. га). Інтерв'ю з ТОП-менеджерами даних структур показали, що ці агрохолдинги почали між собою конкуренцію з витіснення з контрольованих Україною земель. «Агротон» свою продукцію на експорт постачає виключно через посередників (контрольованих західними структурами) та відчуває проблеми з реалізацією продукції тваринництва (молока). В цьому році планує закупити техніки на 10 млн. дол. «Нібулон» експортні поставки здійснює самостійно через свої власні термінали в Миколаєві та планує масштабне інвестування в переобладнання елеваторів.

У Донецькій області провідне положення займає вертикальний агрохолдинг «АПК-Інвест» (власником якого є Б. Колесніков). Земельний банк «АПК-Інвеста» близько 120 тис. га; поголів'я свиней до 200 тис. голів. Також Б. Колесніков володіє підприємствами кондитерської промисловості (з поставками на експорт у країни СНД та ЄС).

Землі холдингу ДП «Агрофірма «Шахтар» АП Шахти ім. А. Ф. Засядько, власником якого є Ю. Звягільський, більшою часткою залишилися на непідконтрольних Україні територіях Донецької області. Подібне на сьогодні становище і холдингу «HarvEast» Р. Ахметова, який до війни володів земельним банком до 200 тис. га, однак більша частка його земель була втрачена в Криму й на окупованих територіях Донецької області.

Попри все, в Донецькій області розташовані унікальні підприємства: Державне підприємство «Артемсіль» (обсяг виробництва – до 7 млн. тон у рік; експортні поставки – в 20 країн) та Артемівський завод шампанських вин, обсяги виробництва якого до 12 млн. пляшок у рік; експортні поставки продукції здійснюються в 22 країни.

Проведені нами дослідження і поглиблені інтерв'ю-опитування виробників різних типів господарювання галузей агропродовольчого підкомплексу Донецької і Луганської областей підтверджують наступне. Інвестиційний клімат в агропродовольчій сфері Донецької області, на відміну від Луганської області, відрізняється більш сприятливим інвестиційним кліматом (в тому числі, і рівнем розвитку ринкової, виробничої інфраструктури та умовами логістики), а також великими обсягами внутрішнього ринку та експортного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Гончаренко І. В. Перспективи розвитку агропродовольчого комплексу України в концепції технологічної сингулярності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 7. Ч. 1. С. 85–88.
2. Дорош-Кізим М. М., Дадак О. О., Гачек Т. С. Перспективи розвитку агропромислового комплексу України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького*. 2017. Т. 19. № 76. С. 47-55.
2. Чеботарьов В. А. Вихідні науково-теоретичні засади забезпечення перспективного розвитку агропродовольчого комплексу та зміст його маркетингової складової. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. №7-8. С. 78-81.